

Asia: VN/2575/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain, terveydenhuoltolain sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Vastaajataho:

Kunta

Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistaminen

1a) Hyvinvointialueen olisi esityksen mukaan yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava *alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä*. Onko ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistamiseksi?

Kyllä [Alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän keskeisenä tehtävänä tulisi olla alueellisesti tasalaatuisen palvelun varmistaminen. Alueellinen työ tulisi suunnitella hyvin: riskinä, että arjesta etäällä toimivat ratkovat asioita, jotka vaikuttavat merkittävästi arkityöhön. Toimiessaan malli hyödyntää kaikkia osapuolia. Toimivia käytäntöjä mahdollisuus on jakaa ja laajentaa koko hyvinvointialueella. Kuntakohtaisia haasteita voitaisiin ratkoa yhdessä, alueellisella tasolla, jos se on tarpeellista. Tarkoitus on varmistaa riittävän yhdenmukaiset palvelut sekä yhtenäiset alueelliset yhteistyörakenteet ja -käytännöt. Kustannushyötyä esim. opiskeluhuoltosuunnitelman aiempaa laajemman hyödyntämisen kautta, jolloin jokaisen ei tarvitse luoda omia ratkaisuja. Huomioitavaa tosin on, että työskentelyyn osallistuminen sitoo merkittävästi voimavaroja.]

1b) Millä taholla tulisi käsityksenne mukaan olla vastuu alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän muodostamisesta?

Hyvinvointialueella [Hyvinvointialueella, mutta varmistaen, sivistyksen ja soten välinen yhteistyö. Tulee huolehtia, että kasvuun ja oppimiseen liittyviä asioita ei aleta medikaloida tarpeettomasti. Oppimisen asioiden muuttuminen hoidollisiksi tulee ennalta estää. Sivistyksen puolen vankka asiantuntemus oppimisen tuen asioissa; eivät ole sote-henkilöstön ratkaistavia asioita ensisijaisesti.]

2) Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulisi laatia opiskeluhuollon toteuttamiseksi *kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma*, joka liitettäisiin lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Onko esitys mielestänne tarkoituksenmukainen?

Kyllä [Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma antaa yhdenmukaiset alueelliset linjaukset, joita voidaan tarkentaa kuntakohtaisesti omien lähtökohtien ja tarpeiden mukaan.

Opiskeluhuoltosuunnitelmat kunnissa, oppilaitoksissa ja hyvinvointialueella tulee olla sidoksissa toisiinsa sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmiin.]

3) Hyvinvointialueella tulisi olla *alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma*. Se valmisteltaisiin alueellisessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä ja hyväksyttäisiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa. Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma liitettäisiin lastensuojelulain 12 §:ssä tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Huomioitanne esityksestä?

Asiakirjan tulee olla elävä ja pyrkiä alueellisesti tasapuolisiin palveluihin. Varovaisuus siinä, ettei alueellisesti linjata jotakin sellaista, joka aiheuttaisi kuntakohtaisesti pulmia tai estäisi hyväksi kehitettyjen, jo nyt olemassa olevien toimintamallien tms. käyttämistä. Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman luominen vaatii yhteisen näkemyksen ja tahtotilan, jonka luominen vaatii tiivistä vuorovaikutusta eri osapuolien kesken. Tällä voitaisiin varmistaa yhteys kunnan sekä hyvinvointialueen strategioihin ja taloussuunnitteluun.

4) Mikäli esitys ei mielestänne riittävästi huomioi erilaisia opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, kuten esimerkiksi ne, jotka toimivat useamman kunnan alueella tai yksityiset koulutuksen järjestäjät, millä tavoin muuttaisitte esitystä?

Tässä kohtaa on syytä taas korostaa yhteistyön merkitystä, ja yksityisten opetuksen ja koulutuksen järjestäjien mukana oloa.

5) Hyvinvointialue järjestää opiskeluhoitopalvelut 1.1.2023 alkaen. Näettekö, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on yhdessä hyvinvointialueen kanssa edellytykset huolehtia oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n mukaisesti siitä, että opiskeluhollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus?

Kyllä [Keskeistä on huolehtia eri alan ammattilaisten asiantuntijuuden hyödyntämisestä (sisote-yhteistyö). Erikokoisten kuntien erilaiset tarpeet tulee pystyä huomioimaan: tapoja järjestää palveluita on lukuisia erilaisia ja kaikki tavat eivät toimi kaikkialla. Toiminnassa tulee huolehtia, että yhteisöllinen hyvinvointityö säilyy sivistyksen ja soten yhteisenä asiana; yhteisöllinen oppilashuoltotyö tarvitsee myös sote-ammattilaisia.]

Opiskeluhuollon yksilökohtaisen työn kirjaaminen, rekisterinpito ja tietosuoja

6) Esityksessä täsmennetään opiskeluhuollon kirjaamiseen, rekisteröintiin ja tietojen salassapitoon liittyviä oppilas- ja opiskelijahuoltolain säännöksiä. Huomioitanne esityksestä?

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kirjaukset saman rekisterinpitäjän alla (hyvinvointialue). Asiakastiedot ovat paremmin saatavilla käyttöoikeuksien puitteissa, mikä todennäköisesti parantaa tiedonkulkua. Edistää ja sujuvoittaa opiskeluhuollon toimijoiden työskentelyä.

7) Miten arvioisitte esitysluonnosta tietosuojasääntelyn näkökulmasta?

Yhteydenotto opiskeluhoitopalvelun henkilöstöön voi tapahtua vain oppilaan tai opiskelijan suostumuksella. Tämä vahvistaa oppilaan/opiskelijan itsemääräämisoikeutta ja yksityisyyden suojaa. Sosiaali- ja terveystieteiden käyttö perustuu lähtökohtaisesti vapaaehtoisuuteen, mutta haastava tilanne syntyy siinä, miten ohjataan toimimaan vakavissa huolissa, jos oppilas/opiskelija ei itse esim. koe huolta.

8) Opiskeluhoitopalvelun siirtyessä hyvinvointialueelle tulee myös opiskeluhoitopalvelun psykologien ja kuraattorien kirjaamat asiakastiedot tallentaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin eli Kanta-palveluihin. Kanta-palveluihin liittymisen määräaikoista säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Psykologien tietojen tallentaminen tulisi aloittaa heti hyvinvointialueiden aloittaessa. Sosiaalihoitopalvelun ja kuraattorien liittymisvelvoitteen määräaika on 1.9.2024. Arvioitko tarvittavien muutosten olevan mahdollisia näiden määräaikojen puitteissa?

Muita huomioitane [Kyllä. Vaikea ottaa kantaa. Tässä voi olla hyvinvointialuekohtaisia eroja. Varsinais-Suomi lähtee hyvinvointialueen luomiseen kaikkein pirstaleisimmasta tilanteesta lukuisien eri järjestämisvastuullisten tahojen lukumäärän näkökulmasta. Tämä saattaa vaikuttaa myös kykyyn tehdä em. psykologien tietojen tallentamistyötä heti hyvinvointialueiden aloittaessa, joten liittymisvelvoitteen osalta voisi olla hyvä saada tarvittaessa lisäaikaa esim. 1.9.2025 saakka.]

Muut huomiot esityksestä

9) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n mukaan oppilaitoksen työntekijän tulee olla yhteydessä opiskeluhoitopalvelun psykologiin tai kuraattoriin, jos oppilaitoksen tai opiskeluhoitopalvelun työntekijä arvioi opiskelijan tarvitsevan opiskeluhoitopalvelun psykologi- tai kuraattoripalveluja. Esityksessä ehdotetaan, että yhteydenotto opiskeluhoitopalveluihin koskisi psykologin ja kuraattorin palveluiden lisäksi myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin ja terveydenhoitajan palveluja. Yhteydenotto tapahtuisi jatkossa yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa. Huomioitane esityksestä?

Kannatettava ja tärkeä lisäys. Toki käytännössä tämän mukaisesti on jo varmasti pitkälti toimittu, mutta muutos selkeyttää tilannetta. Oppilaan oma halu / suostumus tulla ohjatuksi palveluiden piiriin on edellytys sille, että häntä voidaan auttaa.

10) Hyvinvointialue järjestää 1.1.2023 alkaen opiskeluhoitopalvelun psykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuollon sekä lukioden ja ammatillisen koulutuksen opiskeluterveydenhuollon. Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 24 §:n mukaan Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa edellä mainittuja palveluja. Esityksen mukaan Opetushallitus ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaisivat ja kehittäisivät yhdessä yhteisöllistä opiskeluhoitopalvelua ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksella olisi päävastuu edellä mainittujen hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla olevien palvelujen ohjauksesta ja kehittämisestä. Pidätkö esityksen mukaista ohjaus- ja kehittämisvastuun muutosta tarkoituksenmukaisena vai tulisiko Opetushallituksen ohjaus- ja kehittämisrooli säilyttää nykyisellään?

Kyllä, esitys on tarkoituksenmukainen

11) Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta?

Huomiona kysymykseen 10 todetaan, että yhteisöllinen työ on keskeinen osa oppilashuoltotyötä, johon tarvitaan sekä sivistyksen että soten panostus. Yhteisöllinen työ ei saa jäädä vain sivistyksen kontrolle.

Huhtala Piija

Kaarinan kaupunki - Valmistelijat: Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Mikko

Pakarinen, sivistystoiminnan johtaja Elina Heikkilä, johtava rehtori Emmi Virtanen,
osastonhoitaja Päivi Heinonen